KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 21.9.2009
COM(2009) 487 konč.

POROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Poročilo o napredku pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu

POROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Poročilo o napredku pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu

(Besedilo velja za EGP)

1. UVOD

Zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu je v jedru prizadevanj za izgradnjo skladnega, združljivega in privlačnega evropskega visokošolskega prostora v skladu s cilji vseevropskega bolonjskega procesa. V zadnjem desetletju je bilo v Evropi in po svetu vse več zanimanja za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu. Zaradi globalizacije, ekonomske integracije in vse večje akademske in poklicne mobilnosti narašča potreba po priznavanju kvalifikacij zunaj države, v kateri so pridobljene. Zaradi visokošolskega izobraževanja „brez meja“ je čezmejno zagotavljanje kakovosti vse pomembnejše. Zaradi pojava tako imenovanih „fabrik za diplome“ (lažnih univerz, ki na internetu prodajajo lažne „diplome“) je postalo ločevanje izobrazbe, zakonito pridobljene v tujini, od lažnih kvalifikacij izredno pomembno. Zagotavljanje kakovosti prispeva k temu, da je visokošolsko izobraževanje za evropske državljane in delodajalce ter študente in visokošolske delavce z drugih celin pregledno in da mu lahko zaupajo.

Evropska komisija je v okviru lizbonske strategije pozvala k posodobitvi študijskih programov ter uspešnejšemu financiranju in upravljanju visokega šolstva. Zaveda se pomena bolonjskih reform, vključno z zagotavljanjem kakovosti[1]. Evropski parlament in Svet sta izdala dve priporočili za spodbujanje kulture zagotavljanja kakovosti v visokem šolstvu. Prvo iz leta 1998[2] poziva k podpori preglednim sistemom zagotavljanja kakovosti in po potrebi k njihovi vzpostavitvi. Drugo iz februarja 2006 pa obravnava nadaljnje evropsko sodelovanje pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu[3].

Priporočilo iz leta 2006 je namenjeno spodbujanju visokošolskih zavodov k uvajanju ali razvijanju notranjih sistemov zagotavljanja kakovosti ter agencij za zagotavljanje kakovosti ali akreditacijo k uporabi evropskih standardov in smernic za zagotavljanje kakovosti[4] na tem področju. Predstavniki nacionalnih organov, visokošolskega sektorja, agencij za zagotavljanje kakovosti in akreditacijo ter socialni partnerji so bili pozvani k vzpostavitvi evropskega registra agencij za zagotavljanje kakovosti, ki bi visokošolskim zavodom omogočal, da med agencijami v registru izberejo tisto, ki ustreza njihovim potrebam in profilu. Priporočilo tudi poziva države članice, naj visokošolskim zavodom omogočijo, da poskušajo pridobiti akreditacijo pri agencijah iz registra zunaj njihove države, agencije za zagotavljanje kakovosti k sodelovanju zaradi vzpostavljanja vzajemnega zaupanja ter k zagotavljanju javne dostopnosti ocen, ki jih pripravijo agencije.

Priporočilo iz leta 2006 poziva Komisijo, naj:

---

1 COM(2005) 152 konč., 20.4.2005.

2 Priporočilo 98/561/ES z dne 24. septembra 1998 (UL L 270, 7.10.1998).

3 Priporočilo 2006/143/ES z dne 15. februarja 2006 (UL L 64, 4.3.2006).

4 Sprejeti na ministrski konferenci bolonjskega procesa v Bergnu leta 2005, glej http://www.enqa.eu/pubs_esg.lasso.

(1) *v tesnem sodelovanju z državami članicami še naprej podpira sodelovanje med visokošolskimi zavodi, agencijami za zagotavljanje kakovosti in akreditacijo, pristojnimi organi in drugimi organi na tem področju;*

(2) *predloži triletna poročila o napredku pri razvoju sistemov zagotavljanja kakovosti v različnih državah članicah in o sodelovanju na evropski ravni.*

To je prvo triletno poročilo o doseženem napredku. Analizira položaj na nacionalni, evropski in mednarodni ravni ter predlaga, katera področja bi bilo treba bolje razviti.

2. GLAVNE NOVOSTI NA NACIONALNI RAVNI

Ta točka poročila opisuje vlogo zunanjega zagotavljanja kakovosti, trenutni položaj in izkušnje s standardi zagotavljanja kakovosti.

2.1. Vloga zunanjega zagotavljanja kakovosti

Priporočilo iz leta 2006 ugotavlja, da so za kakovost v visokem šolstvu najbolj odgovorni visokošolski zavodi. Sistemi notranjega zagotavljanja kakovosti visokošolskih zavodov so namenjeni spremljanju in krepitvi kakovosti ter razvoju prave „kulture kakovosti“. Vendar pogosto niso neodvisni in dostopni javnosti, kar je potrebno za pregledno in odgovorno informiranje zainteresiranih strani. Zagotavljanje teh informacij je naloga zunanjega zagotavljanja kakovosti, ki je bistvo priporočila in ga izvajajo neodvisne agencije za zagotavljanje kakovosti.

Zunanje zagotavljanje kakovosti lahko sestavljajo:

- vrednotenje („presoja“) kakovosti nekega visokošolskega zavoda, njegovih programov ali enot;
- primerjava kakovosti na različnih visokošolskih zavodih na nekem področju/v disciplini („primerjalna analiza“);
- zagotavljanje doseganja posameznih vnaprej določenih „standardov“ kakovosti („akreditacija“);
- podeljevanje različnih znakov kakovosti, ki naj bi običajno dokazovali visoko kakovost ali „odličnost“.

2.2. Pisana paleta zagotavljanja kakovosti po Evropi

Mnogi visokošolski zavodi v Evropi razvijajo „kulturo kakovosti“ in notranje sisteme zagotavljanja kakovosti, predvsem z medinstitucionalnim sodelovanjem, vzajemno pomočjo in primerjalnimi analizami[5]. Pozitivne novosti bi bilo treba še naprej spodbujati.

Pojav novih agencij in mrež za zagotavljanje kakovosti je najpomembnejša novost v Evropi. Ta težnja se je začela po priporočilu iz leta 1998, v zadnjih letih pa se je razširila in se vse hitreje uveljavlja. Zdaj obstajajo agencije za zagotavljanje kakovosti skoraj v vseh državah evropskega visokošolskega prostora, čeprav so precej raznovrstne po velikosti, področju dela, usmeritvi in mednarodnih zmogljivostih. Mnoge so majhne, nanovo ustanovljene in imajo le omejene izkušnje v evropskem/mednarodnem okolju. Razen pri nekaterih so njihove pristojnosti omejene na njihovo državo (in včasih regijo). Le malo jih deluje zunaj svojega ozemlja. Večina agencij se osredotoča na vrednotenje programov, vendar se jih vse več začenja ukvarjati z akreditacijo ali presojo zavodov[6].

---

[5] Trends V, Universities shaping the EHEA, EUA, 2007.

[6] Quality Procedures in the EHEA and Beyond, 2nd ENQA Survey, ENQA, 2008.

Poročilo o bolonjskem procesu z naslovom The Bologna Process Stocktaking Report 2009[7] potrjuje, da si visokošolski zavodi v večini držav aktivno prizadevajo za uvedbo usklajenih sistemov notranjega zagotavljanja kakovosti in za njihovo uskladitev s postopki zunanjega ocenjevanja. Za večino držav je največji izziv oblikovanje ocenjevalnih postopkov za merjenje učnih izidov. Poročilo za merjenje napredka pri zagotavljanju kakovosti uporablja tri kazalnike:

- *stopnjo razvoja zunanjega zagotavljanja kakovosti:* države dosežejo največ točk, če imajo sistem zunanjega zagotavljanja, ki se uporablja za vse zavode, ki delujejo v skladu z evropskimi standardi in smernicami za zagotavljanje kakovosti;
- *raven sodelovanja študentov:* države dosežejo največ točk, če študentje sodelujejo pri upravljanju nacionalnih organov za zagotavljanje kakovosti, zunanjih pregledih visokošolskih zavodov in/ali programov, v procesih notranjega zagotavljanja kakovosti ter pri pripravi poročil o samoocenjevanju;
- *raven mednarodnega sodelovanja:* države dosežejo največ točk, če pri zunanjih pregledih zavodov in/ali programov, upravljanju nacionalnih organov za zagotavljanje kakovosti in zunanjih evalvacijah nacionalnih agencij za zagotavljanje kakovosti sodelujejo tuji strokovnjaki.

Države članice, ki so pri teh treh kazalnikih dobile veliko točk, so Avstrija, Belgija, Češka, Danska, Finska, Nemčija, Madžarska, Irska, Nizozemska, Norveška, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.

Pregled ENQA iz leta 2008[8] kaže, da ima večina agencij sicer res nacionalne „pristojnosti“, vendar to ne velja za vse. V nekaterih državah obstajajo različne agencije za različna visokošolska področja. V Nemčiji, na primer, obstaja pravi trg z mnogimi „konkurenčnimi“ agencijami pod nadzorom sveta za akreditacijo. Večina agencij za zagotavljanje kakovosti je v obdobju spreminjanja, ki ga spodbujata bolonjski proces in mednarodni položaj. Druga pomembna novost je vse večje vključevanje zainteresiranih strani v zadeve v zvezi z zagotavljanjem kakovosti.

2.3. Izkušnje s standardi in smernicami za zagotavljanje kakovosti

Evropski standardi in smernice za zagotavljanje kakovosti so bili sprejeti leta 2005. Sestavljeni so iz treh delov: načel za sisteme notranjega zagotavljanja kakovosti visokošolskih zavodov, standardov za zunanje vrednotenje visokošolskih zavodov in njihovih programov, ki ga opravljajo agencije, ter standardov, ki se uporabljajo za agencije za zagotavljanje kakovosti. Mišljeni so kot „generična“ splošna referenca, ki omogoča nekaj razlik pri njihovi razlagi glede na položaj v različnih državah, disciplinah in zavodih.

V različnih državah in krogih je poznavanje standardov kakovosti različno, vendar je bilo pridobljenih veliko izkušenj pri njihovi uporabi. Tisoči posameznikov (univerzitetnih delavcev, strokovnjakov, študentov, predstavnikov gospodarstva in družbe) so sodelovali v postopkih samovrednotenja, bili člani odborov za vrednotenje ali so odgovarjali na vprašanja med obiski zaradi vrednotenja. Sodelovanje študentov pri zagotavljanju kakovosti kot temeljna zahteva v evropskem visokošolskem prostoru se v zadnjih letih vse bolj uveljavlja, čeprav je to sodelovanje še vedno omejeno na nekatere vidike ali postopke[9]. Sodelovanje

---

7 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Stocktaking_report_2009_FINAL.pdf.

8 Quality Procedures in the EHEA and Beyond, 2nd ENQA Survey, ENQA, 2008.

9 Bologna with Student eyes, ESU, 2009.

predstavnikov gospodarstva in tujcev je močno različno pri notranjem in zunanjem zagotavljanju kakovosti. Običajno je večje v odborih za vrednotenje agencij kot v njihovih organih odločanja.

Opredelitev standardov zagotavljanja kakovosti se nenehno razvija. Eden od primerov je organizacija seminarjev skupine E4[10] o vprašanjih, kot so: uporaba učnih izidov, povezava s kvalifikacijskimi ogrodji, objava poročil o zagotavljanju kakovosti, priznavanje predhodnega učenja, nadnacionalno izobraževanje, internacionalizacija postopkov ter sodelovanje in usklajenost z drugimi deli sveta.

Standardi so koristna splošna referenca, vendar se v različnih državah, agencijah in visokošolskih zavodih še vedno različno razlagajo. Nanje gledajo kot na seznam formalnih zahtev, kodeks dobre poslovne prakse ali ohlapne smernice. Stališče, da bi morale biti agencije na splošno skladne z njimi, na pa da izpolnjujejo vsak posamezen standard, se zdi pametna, vendar omogoča zelo različne razlage.

Izkušnje evropskih visokošolskih zavodov in agencij za zagotavljanje kakovosti s standardi kakovosti je še omejena predvsem na „klasično“ visokošolsko izobraževanje za prvi poklic, čeprav so v nekaterih državah posvetili nekaj posebne pozornosti izobraževanju na daljavo. Nasploh pa vse oblike nadnacionalnega izobraževanja, permanentno izobraževanje in kvalifikacije, pridobljene z vseživljenjskim učenjem, višješolsko izobraževanje ter izobraževanje na daljavo in spletno izobraževanje še vedno niso vključeni v zagotavljanje kakovosti.

Omeniti velja tudi, da se „evropski standardi in smernice“, ki so bili sicer oblikovani v okviru bolonjskega procesa, ne sklicujejo na pomen izpolnjevanja temeljnih zahtev evropskega visokošolskega prostora (npr. glede ogrodja kvalifikacij ali uporabe ECTS[11]) in glavnih prioritet (kot sta zaposljivost in mobilnost).

3. NAJPOMEMBNEJŠE NOVOSTI V EVROPI IN PO SVETU

Ta del poročila preučuje novosti pri zagotavljanju kakovosti v Evropi in mednarodne težnje, ki vplivajo na delo na tem področju.

3.1. Veliko povečanje evropske infrastrukture za zagotavljanje kakovosti

Razvoj agencij za zagotavljanje kakovosti je krepil močan razvoj mrež za zagotavljanje kakovosti. Komisija podpira Evropsko združenje za zagotavljanje kakovosti (ENQA)[12], ustanovljeno leta 2000. Število njegovih članov se je hitro povečalo na 48 polnopravnih članov iz 23 različnih držav. „Skupina E4“je predlagala evropske standarde in smernice za zagotavljanje kakovosti, ki so bili sprejeti leta 2005. Ta skupina tudi organizira seminarje o različnih ključnih vprašanjih zagotavljanja kakovosti. Različni regionalni grozdi agencij obstajajo npr. v Srednji/Vzhodni Evropi ali Skandinaviji. Evropski konzorcij za akreditacijo (ECA)[13], ki ima 15 članic iz desetih držav, si močno prizadeva za vzajemno priznavanje sklepov o akreditaciji med svojimi članicami.

---

10 Sestavljajo jo ENQA, Evropska zveza univerz (EUA, www.eua.be), Evropska zveza študentov (ESU, www.esib.org) in Evropsko združenje visokošolskih zavodov (EURASHE, www.eurashe.eu).

11 Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk.

12 www.enqa.eu.

13 www.ecaconsortium.net.

Dobra praksa

V konzorciju agencij za akreditacijo ECA je grajenje zaupanja na podlagi intenzivnega sodelovanja pripeljalo do prve serije dvostranskih sporazumov o priznavanju sklepov o akreditaciji in do prvega poskusa njihove javne objave na internetu v podatkovni bazi, imenovani Qrossroads[14], ki jo financira Evropska komisija.

Evropski register za zagotavljanje kakovosti (EQAR)[15] je najpomembnejši nov organ v evropski strukturi za zagotavljanje kakovosti. Kot odgovor na srečanje ministrov iz držav bolonjskega procesa v Londonu leta 2007 in v skladu z načeli iz priporočila iz leta 2006 ga je leta 2008 s podporo Komisije ustanovila skupina E4 kot novo pravno osebo. V register se lahko vpišejo agencije, ki delujejo v evropskem visokošolskem prostoru, pod pogojem da dokažejo izpolnjevanje evropskih standardov in smernic. Za vpis polnopravnih članic ENQA, ki že izpolnjujejo ta pogoj, se uporablja poenostavljen postopek, agencije kandidatke pa prav tako lahko pošljejo vlogo neposredno EQAR. Sklepe o vpisu sprejema odbor registra, katerega člane imenuje skupina E4 in druge zainteresirane strani. Članice EQAR lahko postanejo tudi vlade, vendar imajo v odboru lahko samo status opazovalk. V prvih krogih vpisov decembra 2008 in aprila 2009 je bilo v EQAR sprejetih devet članic ENQA, kmalu pa naj bi jih sprejeli še več.

Precejšen razvoj infrastrukture za zagotavljanje kakovosti v Evropi v zadnjih nekaj letih je v skladu s priporočilom iz leta 2006 in bolonjskim procesom. Vendar so udeleženci v zagotavljanju kakovosti zelo različni in bo morda treba ponovno preveriti nekatere vidike, da se izboljša preglednost sistema kot celote. Zlasti agencije v majhnih visokošolskih skupnostih se spoprijemajo z dodatnim izzivom doseganja resnične verodostojnosti zunaj svojih meja. Obstajajo pomisleki, da članstvo agencije v ENQA ali celo njen vpis v EQAR ne bi privedla do potrebne ravni vzajemnega zaupanja. To zaupanje pa je temelj preglednosti in verodostojnosti v evropskem visokošolskem prostoru kot celoti.

Zaradi več plasti agencij in mrež sistem lahko postane težko razumljiv in uporaben. Temeljni pogoj za članstvo v ENQA in EQAR je izpolnjevanje evropskih standardov in smernic. Obe telesi imata več skupnih članic, ne pa vse. Zato bo potrebnega še veliko dela, preden bo evropski visokošolski prostor imel razumljiv in uporabniku prijazen sistem zagotavljanja kakovosti. Mnogokrat je še nejasno, koliko akreditacija, pridobljena v eni državi, pomeni v drugi državi, pa čeprav jo izda agencija, vpisana v register. Prav tako ni jasno, kako je mogoče preprečiti zlorabo take akreditacije, npr. kadar visokošolski zavod izvaja programe v več državah, vendar povsod ne zagotavlja jamstev, zaradi katerih je bil prvotno akreditiran. Pomagala bi zanesljivejša jamstva, saj je lahko verodostojnost evropskega sistema zagotavljanja kakovosti odvisna od najmanj zanesljive agencije, ki jo vpišejo ali obdržijo v registru, ter najšibkejšega visokošolskega zavoda z akreditacijo agencije, vpisane v register.

---

14 www.qrossroads.eu

15 www.eqar.eu.

Dobra praksa

Združevanje moči: NVAO je skupna agencija za zagotavljanje kakovosti Nizozemske in Flandrije (Belgija). Ti območji imata skupen jezik, toda močno različne visokošolske sisteme in diplome. Enotna agencija pomaga povečati vire za vrednotenje in verodostojnost znakov kakovosti NVAO[16].

Večanje objektivnosti: Avstrijski svet za akreditacijo uporablja skoraj samo tuje ocenjevalce. Avstrijci nimajo večine v odboru, ki sprejema odločitve. To povečuje mednarodno verodostojnost, ker preprečuje sum, da bi osebni interesi negativno vplivali na sklepe o akreditaciji[17].

3.2. Evropska razsežnost zagotavljanja kakovosti je še vedno omejena

Priporočilo iz leta 2006 poziva države članice, naj visokošolskim zavodom omogočijo, da poskušajo pridobiti akreditacijo (ali druge znake kakovosti) pri agencijah iz registra zunaj njihove države. To je mogoče samo, če je hkrati izpolnjenih več pogojev:

- visokošolski zavod mora imeti dovolj avtonomije, da zaprosi za tuj znak kakovosti,
- agencije morajo biti sposobne in voljne delovati zunaj svojih nacionalnih meja ter imeti dovoljenje za tako delovanje,
- nacionalne vlade in agencije za zagotavljanje kakovosti morajo priznavati agencije, vpisane v register v drugih državah, in njihove sklepe.

Zaenkrat je le malo primerov visokošolskih zavodov, ki bi zaprosili za ovrednotenje ali akreditacijo pri tujih agencijah, razen agencijah za posebne predmete in za nekatere skupne študijske programe. Le malo vlad je odprlo zagotavljanje kakovosti v svoji državi za druge agencije, vpisane v register (tak primer je Nizozemska). Univerze v evropskem visokošolskem prostoru, ki želijo dobiti znak kakovosti v neki disciplini, se še vedno obračajo na agencije v ZDA, kot sta ABET[18] ali AACSB[19]. Zdi pa se, da se vse več agencij pripravlja na izvajanje dejavnosti zagotavljanja kakovosti zunaj svojih držav.

Dobra praksa

Tehniške fakultete in univerze iz več držav so prejele akreditacijo francoske komisije za inženirske naslove (Commission du Titre d'Ingénieur – CTI). Poleg tega je CTI izvajal skupna vrednotenja/akreditacije z drugimi agencijami. Poslovne šole/fakultete v različnih državah je „akreditirala" nemška agencija ACQUIN. Nemški visokošolski zavodi pa so zainteresirani za presojo kakovosti, ki jo izvaja švicarska agencija OAQ.

V Evropi še iz obdobja pred letom 1998 obstajata dva uspešna znaka kakovosti: EQUIS za študijske programe menedžmenta[20] in program vrednotenja institucij (IEP) Evropske zveze univerz[21]. Oba uporabljata institucionalen in ne programski pristop, imata resnično mednarodne komisije za vrednotenje in zdaj postajata zanimiva tudi zunaj Evrope. Nekaj novejših pobud, usmerjenih v predmete, se je v zadnjem času oblikovalo v tematskih mrežah

---

16 www.nvao.net.
17 www.akkreditierungsrat.at.
18 http://www.abet.org/the_basics.shtml.
19 http://www.aacsb.edu/.
20 http://www.efmd.org.
21 http://www.eua.be/events/institutional-evaluation-programme/home.

na področju kemije in tehnike (ki jih finančno podpira Komisija) ali pa so še v fazi načrtovanja (npr. na področju glasbene vzgoje).

Dobra praksa

Znak Eurochemistry je najprej obstajal za dodiplomsko raven, zdaj pa tudi za magistrske in doktorske diplome. Podeljuje ga mreža Eurochemistry neposredno za programe, ki izpolnjujejo dogovorjene standarde[22].

Znak EUR-ACE se podeljuje za tehniške študije na dodiplomski in magistrski ravni. Standardi so bili opredeljeni na evropski ravni, uporabljajo pa jih nacionalne agencije za zagotavljanje kakovosti, ki so pooblaščene za podeljevanje „znakov" EUR-ACE skupaj z njihovo nacionalno akreditacijo. Podeljenih je bilo že več sto znakov, vendar jih še vedno podeljuje samo sedem nacionalnih agencij[23].

V celoti pa je čezmejno zagotavljanje kakovosti še vedno omejeno, zato je za zainteresirane strani, zlasti študente, na voljo malo primerljivih podatkov, ki bi jim omogočali ozaveščeno izbiro o kraju in vsebini študija.

3.3. Mednarodne težnje: vse večja zaveza preglednosti

V raznih delih sveta se je pojavilo več novih mrež za zagotavljanje kakovosti, ki včasih Evropo uporabljajo kot referenčni model. Na svetovni ravni se je dialog o zagotavljanju kakovosti okrepil v okviru Mednarodne mreže agencij za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu (International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education – INQAAHE)[24].

Druga pomembna novost na evropski in mednarodni ravni je vse večje število mednarodnih lestvic za razvrščanje univerz. V visokem šolstvu jih pogosto kritizirajo zaradi metodoloških pomanjkljivosti in enodimenzionalnega pristopa (npr. usmerjenost v raziskovalne dosežke v „trdih" vedah in neupoštevanje uspešnosti univerz na področjih, kot so humanistika, družbene vede, pedagogika in družbeno angažiranje). Ne glede na te pomanjkljivosti je razvrščanje lahko koristno za primerjanje in ugotavljanje nasprotij med visokošolskimi zavodi in njihovimi programi. Evropska komisija je pred kratkim začela študijo izvedljivosti za razvoj novega večdimenzionalnega in posameznim primerom prilagojenega pristopa k svetovnemu rangiranju univerz[25]. Razvoj orodij za večjo preglednost v tesnem posvetovanju z zainteresiranimi stranmi je podprla ministrska konferenca bolonjskega procesa leta 2009[26].

Glavne novosti v zagotavljanju kakovosti je treba presojati ob upoštevanju teh teženj.

4. SKLEPI IN PREDLOGI ZA NADALJNJI RAZVOJ ZAGOTAVLJANJA KAKOVOSTI V EVROPI

V zadnjih nekaj letih se je evropski sistem zagotavljanja kakovosti izredno razvil, kar vključuje oboje, notranje zagotavljanje kakovosti v evropskih visokošolskih zavodih ter zunanje vrednotenje in akreditacijo zavodov in programov[27]. Vzpostavljene so bile mnoge nove agencije in mreže za zagotavljanje kakovosti, evropski standardi in smernice za

---

22 http://ectn-assoc.cpe.fr/chemistry-eurolabels/default.htm.
23 http://www.enaee.eu.
24 http://www.inqaahe.org.
25 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc62_en.htm.
26 Komunike Leuven - Louvain-la-Neuve, april 2009, http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/.
27 Trends V, ibid.

zagotavljanje kakovosti postajajo vse bolj znani, vse več agencij pa se pripravlja na zagotavljanje kakovosti zunaj svojih lastnih okolij. Kljub temu nasploh pozitivnemu razvoju pa se zdi, da bodo za polno izvajanje priporočila iz leta 2006 potrebni dodatni napori na mnogih področjih.

4.1. Infrastruktura za zagotavljanje kakovosti

Zdi se, da bo treba o nekaterih elementih evropske infrastrukture za zagotavljanje kakovosti še naprej razpravljati, da bi zagotovili višjo raven zaupanja med agencijami in s tem dovolj veliko preglednost za uporabnike in družbo. Agencije za zagotavljanje kakovosti so še vedno razmeroma nov element v evropskem visokošolskem prostoru. Morale bodo dokazati svojo neodvisnost in profesionalnost, da bi jim zainteresirane strani zaupale. Poleg tega bodo morale prepričati sorodne evropske organe, da zagotavljajo dovolj veliko primerljivost, kar je pomemben pogoj za medsebojno priznavanje diplom in spodbujanje študentske mobilnosti.

Komisija se zaveda nevarnosti, da bi lahko bilo ustanovljenih preveč razmeroma majhnih agencij. Zato bi bilo morda vredno razmisliti o možnosti združevanja agencij v okviru obstoječih evropskih mrež za zagotavljanje kakovosti (ENQA, ECA), npr. z novo razvrstitvijo agencij v skupine glede na regionalno ali jezikovno povezanost. Agencije bi lahko tudi razmislile o razširitvi svojega področja dela, da bi lahko ustrezneje obravnavale vseživljenjsko učenje, učenje na daljavo, izobraževanje po spletu, poklicno in nadnacionalno izobraževanje ter zasebno visokošolsko izobraževanje.

Jasnejša razdelitev vlog med ENQA, EQAR in Evropskim konzorcijem za akreditacijo (ECA) z večjo usmerjenostjo v koristi uporabnikov zagotavljanja kakovosti bi lahko povečala učinkovitost evropske infrastrukture za zagotavljanje kakovosti. Zagotavljanje lažjega spletnega dostopa do vseevropskega seznama ovrednotenih zavodov in programov bi lahko bila prednostna naloga EQAR. Poskus Qrossroads, ki ga je s podporo Evropske komisije začela ECA, bo morda zagotovil koristno izhodišče za veliko večjo podatkovno bazo. Tesno sodelovanje z mrežo NARIC-ENIC[28] bo verjetno povečalo možnosti za prispevek podatkovne baze k priznavanju kvalifikacij in spodbujanju mobilnosti.

4.2. Ponovna obravnava evropskih standardov in smernic

Evropske standarde in smernice bi bilo mogoče še naprej razviti, da bi postalo zagotavljanje kakovosti bolje usklajeno z novostmi v evropskem visokošolskem prostoru, kot je bilo predvideno v priporočilu iz leta 2006. V to delo bi bilo treba vključiti agencije in druge zainteresirane strani v zagotavljanju kakovosti v okviru bolonjskega procesa. Pri tem razvoju bi se lahko upoštevali naslednji trije vidiki:

(1) skladnost z osnovno strukturo (trije ciklusi) kot glavnim pogojem za kakovost v evropskem visokošolskem prostoru. To bi bilo v skladu z evropskim ogrodjem kvalifikacij (EQF) in ogrodjem kvalifikacij v evropskem visokošolskem prostoru, sprejetim leta 2005[29]. V smernicah bi bilo treba jasneje omeniti dodatek k diplomi in evropski sistem prenašanja kreditnih točk (ECTS), ker se v večini držav ne izvajata v celoti;

(2) standardi kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru bi vključevali prioritete, kot sta zaposljivost in mobilnost (v skladu s ciljem, določenim za mobilnost v komunikeju ministrov iz držav bolonjskega procesa iz leta 2009);

---

[28] http://www.enic-naric.net.

[29] http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/qf/overarching.asp.

(3) Standardi za sisteme notranjega zagotavljanja kakovosti visokošolskih zavodov bi lahko bili pomembni tudi pri drugih ključnih razsežnostih, kot so kakovost služb za študentske zadeva nasploh[30], poklicno usmerjanje/pomoč pri zaposlovanju za študente in diplomante[31], razvoj zmožnosti za finančno upravljanje ter izvajanje Evropske listine za raziskovalce in Kodeks ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev[32].

4.3. Močnejša evropska razsežnost v zagotavljanju kakovosti

Možnost, da visokošolski zavodi izbirajo med agencijami, vpisanimi v register, kot je poudarjeno v priporočilu iz leta 2006, je odvisna od razvoja velikega števila evropskih znakov kakovosti. Temeljili bi lahko na širokih disciplinah (in ne na ozkih področjih strokovne specializacije), podeljevale pa bi jih posamezne specializirane agencije ali pa bi se podeljevali v povezavi z nacionalnim vrednotenjem na ustreznem področju. Komisija podpira razvoj tovrstnih pobud[33].

Nacionalne agencije za zagotavljanje kakovosti bi bilo treba spodbujati, da bi razvijale svojo dejavnost zunaj svojih meja in si prizadevale za priznavanje svojih sklepov v drugih državah, npr. z dogovori o vzajemnem priznavanju. Visokošolske zavode bi lahko spodbujali, naj uporabljajo storitve agencij, vpisanih v register zunaj njihove države. Potrebno bi bilo razjasniti prenosljivost nacionalne akreditacije v evropskem visokošolskem prostoru in vprašanje zagotavljanja kakovosti za čezmejno visokošolsko izobraževanje v evropskem visokošolskem prostoru. Ob vse večjem pomenu programov, ki vodijo do skupnih in dvojnih diplom, v Evropi bi bili koristna jasna načela, da bi se izognili potrebi po večkratnih akreditacijah.

Komisija podpira razvoj orodij za preglednost, ki dopolnjujejo zagotavljanje kakovosti, zlasti tistih, ki omogočajo primerjalni pogled na kakovost visokošolskih zavodov in njihovih programov. To vključuje že omenjeno študijo izvedljivosti večdimenzionalnega in posameznim primerom prilagojenega rangiranja univerz[34].

Sodelovanje z drugimi deli sveta pri zagotavljanju kakovosti bi lahko pripomoglo k boljši mednarodni ozaveščenosti o evropskem visokošolskem prostoru in njegovi verodostojnosti. To je poudarjeno v izjavi prvega političnega foruma bolonjskega procesa v Louvainu-la-Neuve, ki izrecno omenja zagotavljanje kakovosti kot področje konkretnega sodelovanja med 46 državami bolonjskega procesa in državami iz drugih delov sveta[35].

To poročilo Komisije poudarja pozitivne novosti pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu ter obenem prinaša nekaj predlogov za nadaljnjo razpravo in razvoj. Komisija vabi vse zainteresirane strani, naj obravnavajo to poročilo in zagotovijo ustrezne nadaljnje ukrepe na podlagi priporočila iz leta 2006. Leta 2012 bo Komisija z veseljem poročala o nadaljnjem napredku.

---

30 Bologna with Student eyes, ESU, 2009.
31 Komunike Leuven - Louvain-la-Neuve, ibid.
32 http://ec.europa.eu/eracareers/pdf/am509774CEE_EN_E4.pdf.
33 http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc910_en.htm.
34 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc62_en.htm.
35 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/forum/_Bologna_Policy_Forum_Statement_29April2009.pdf.